

КОНВЕНЦИЈА О МЕЂУНАРОДНОМ ПРОМЕТУ УГРОЖЕНИМ ВРСТАМА ДИВЉЕ ФАУНЕ И ФЛОРЕ (CONVENTION ON INTERNATIONAL TRADE IN ENDANGERED SPECIES OF WILD FAUNA AND FLORA)

Шта је CITES?

Конвенција о међународном промету угроженим врстама дивље фауне и флоре (CITES) је међународни уговор на основу ког државе потписнице контролишу међународну трговину и прекогранични промет више од **35,800** угрожених врста дивљих животиња и биљака, укључујући **живе** и **мртве примерке**, њихове **делове** и **деривате**, као и **производе** од истих. Главни циљ CITES Конвенције је да осигура да међународна трговина не угрози опстанак дивљих врста у природи.

CITES Конвенција је први пут ступила на снагу **1. јула 1975. године**. Данас овај међународни уговор има **183 потписнице**. **Република Србија** је ратификовала CITES Конвенцију **2001. године**.

Како функционише CITES?

Дивље врсте животиња и биљака заштићене CITES Конвенцијом сврстане су у три категорије на основу степена угрожености. Категоризацијом на основу спискова врста у **CITES Додацима I, II и III** одређују се и мере контроле које се примењују у међународном промету и трговини. Државе потписнице сваке три године доносе одлуке о садржају, односно изменама и допунама **CITES Додатака I и II** гласањем на састанцима **Конференција држава потписница Конвенције (CITES CoP)**.

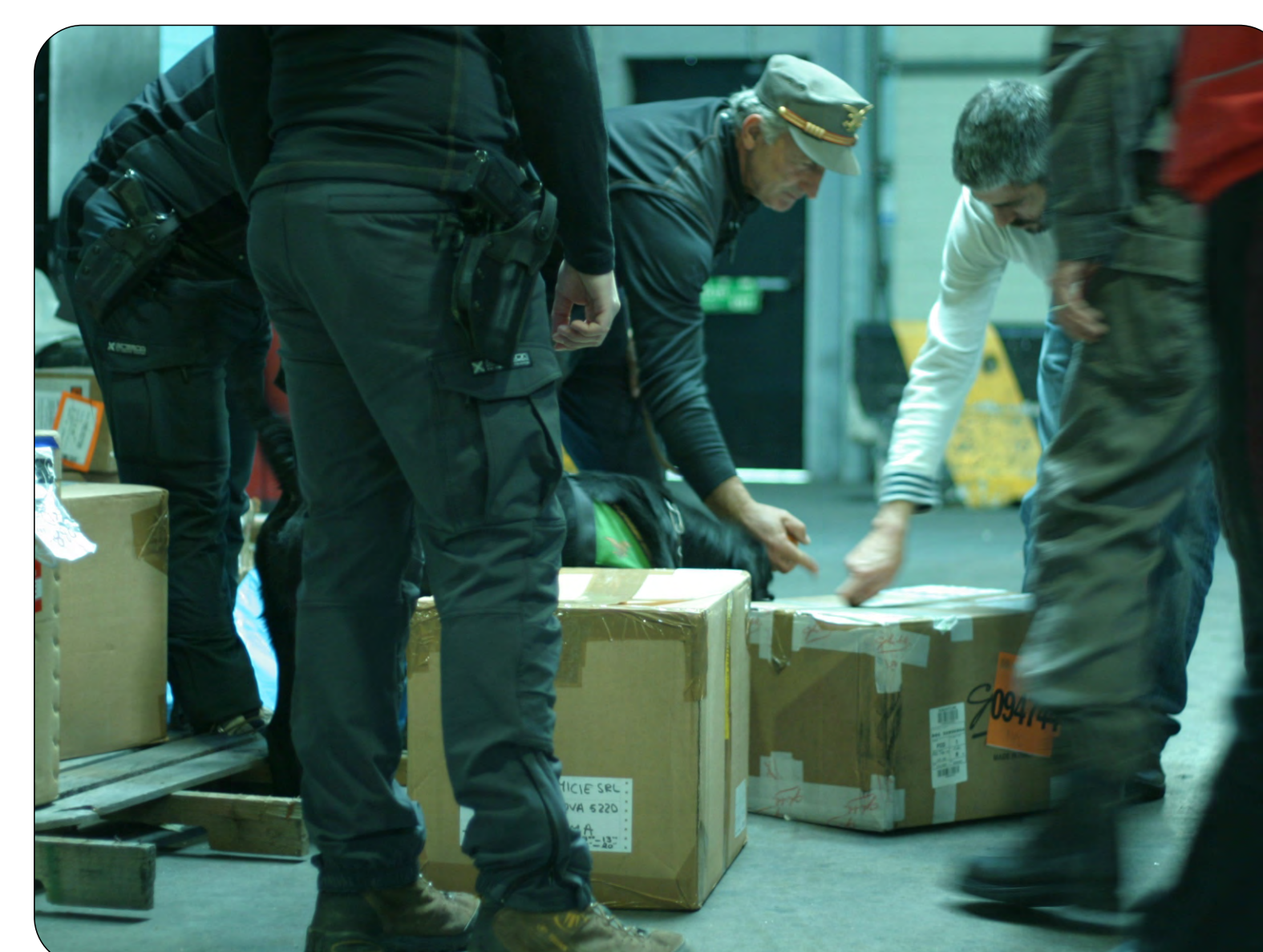
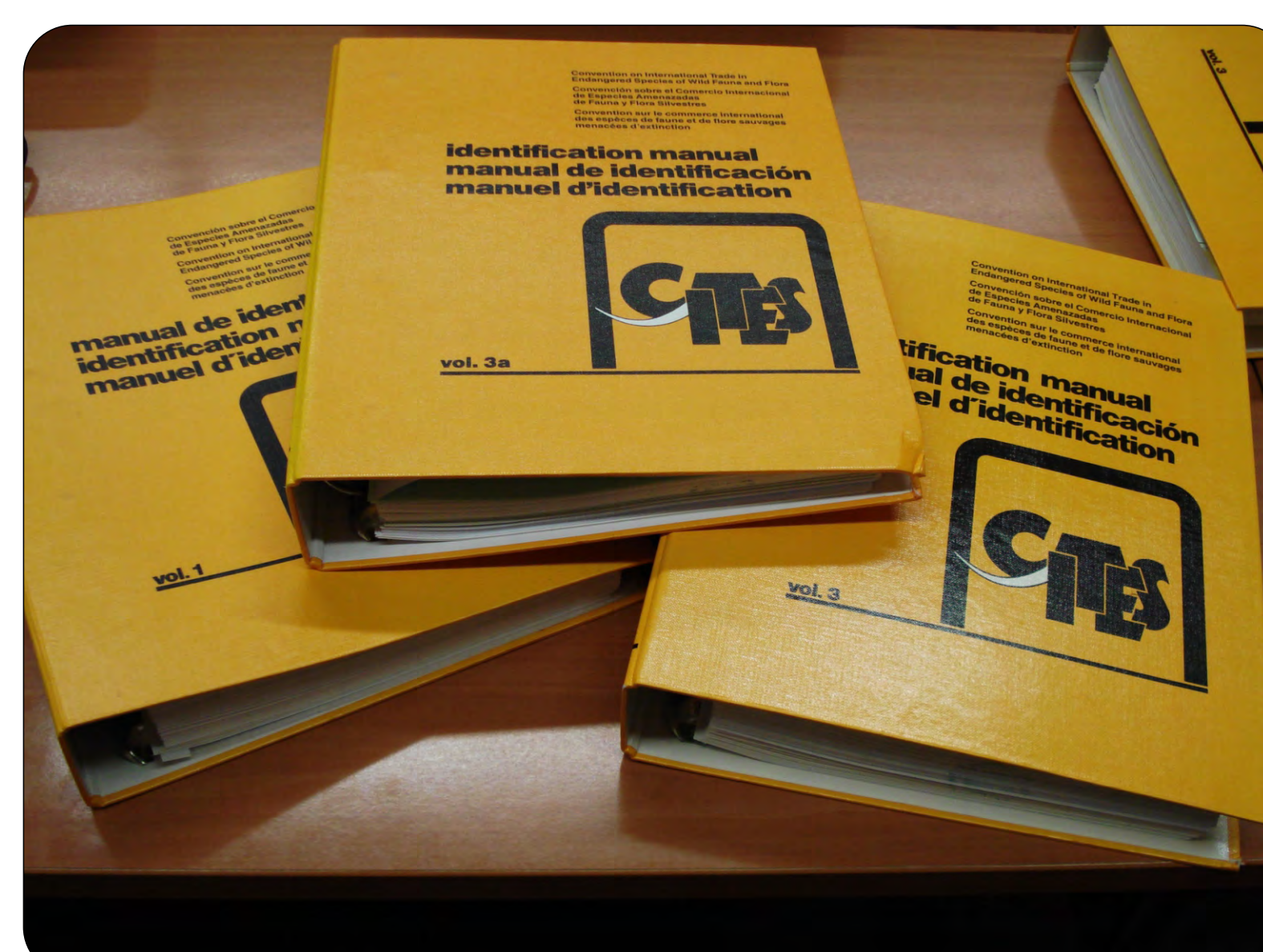
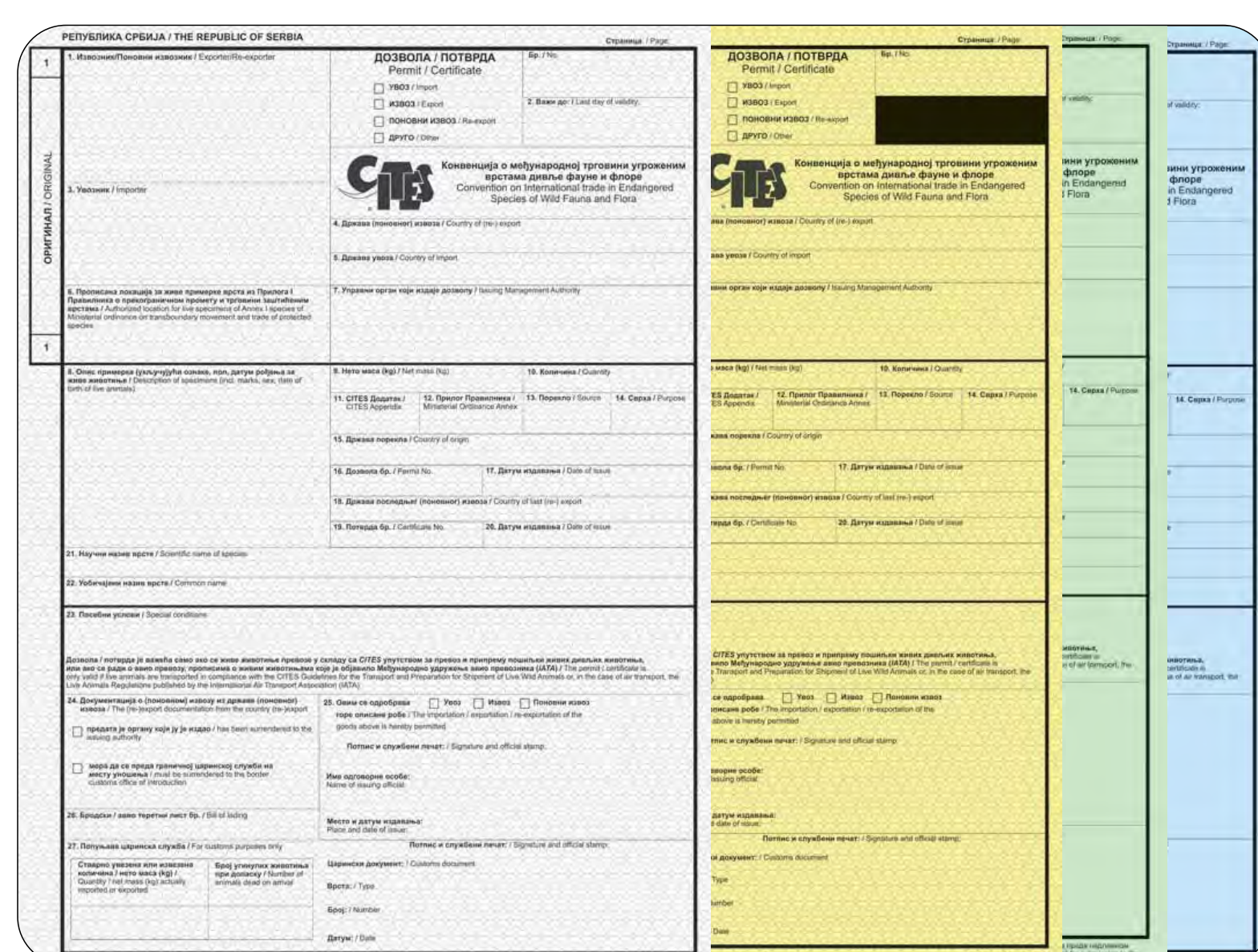
CITES Додатак I садржи најугроженије врсте којима прети истребљење и које су озбиљно угрожене међународном трговином. Није дозвољен међународни промет овим врстама, изузев у примарно некомерцијалне сврхе или када се ради о примерцима пореклом из контролисаног узгоја у заточеништву.

CITES Додатак II садржи угрожене врсте којима непосредно не прети истребљење али које морају да се прате у међународном промету како не би дошло до прекомерног коришћења којим би се угрозио њихов опстанак у природи.

CITES Додатак III садржи врсте за које поједине државе потписнице Конвенције сматрају да су потребне мере контроле у међународном промету.

Све државе потписнице CITES Конвенције су у обавези да усвоје **националне прописе** којима се између осталог одређују правила за међународни промет и трговину дивљим врстама, органи надлежни за контролу спровођења прописаних правила, као и казнене одредбе за санкционисање преступа везаних за CITES Конвенцију.

Увоз, извоз или било који други вид прекограничног промета примерака врста наведених у CITES Додацима могућ је искључиво на основу важећих **CITES дозвола и потврда**. Приликом преласка међународне границе надлежни органи за CITES сваке државе контролишу да ли животиње и биљке наведене у CITES Додацима увозе или извозе у складу са CITES Конвенцијом и националним прописима.

What is CITES?

The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES) is an international agreement which obliges its signatories to control the international movement and trade of over **35,800** endangered species of wild fauna and flora, including **live** and **dead specimens**, their **parts**, **derivatives** and **products** thereof. The main goal of CITES is to ensure that international trade does not threaten the survival of species of wild fauna and flora in the wild.

CITES first entered into force on **1st July 1975**. Currently this international agreement has **183 signatories**. **Republic of Serbia** has ratified CITES in **2001**.

How does CITES work?

Species of wild fauna and flora which are protected by CITES are listed in three categories based on their endangered status. Control measures in international movement and trade depend on which **CITES Appendix** the species is listed under **I, II or III**.

CITES Appendix I contains the most endangered species which are threatened with extinction, and whose survival is seriously threatened by international trade. Trade is not allowed for specimens of these species and transboundary movement is allowed only for primarily non-commercial purposes or for specimens originating from controlled breeding in captivity.

CITES Appendix II contains protected species which are not directly threatened with extinction, but whose international trade must be monitored nonetheless so as to prevent overexploitation which would endanger their survival in the wild.

CITES Appendix III contains species for which individual countries parties to the Convention requested specific protection measures with respect to international trade to be put in place.

All states which are parties to the Convention are obliged to adopt **national legislation** which regulates international movement and trade in wildlife, designates national authorities for ensuring implementation and prescribes sanctions for offences related to CITES.

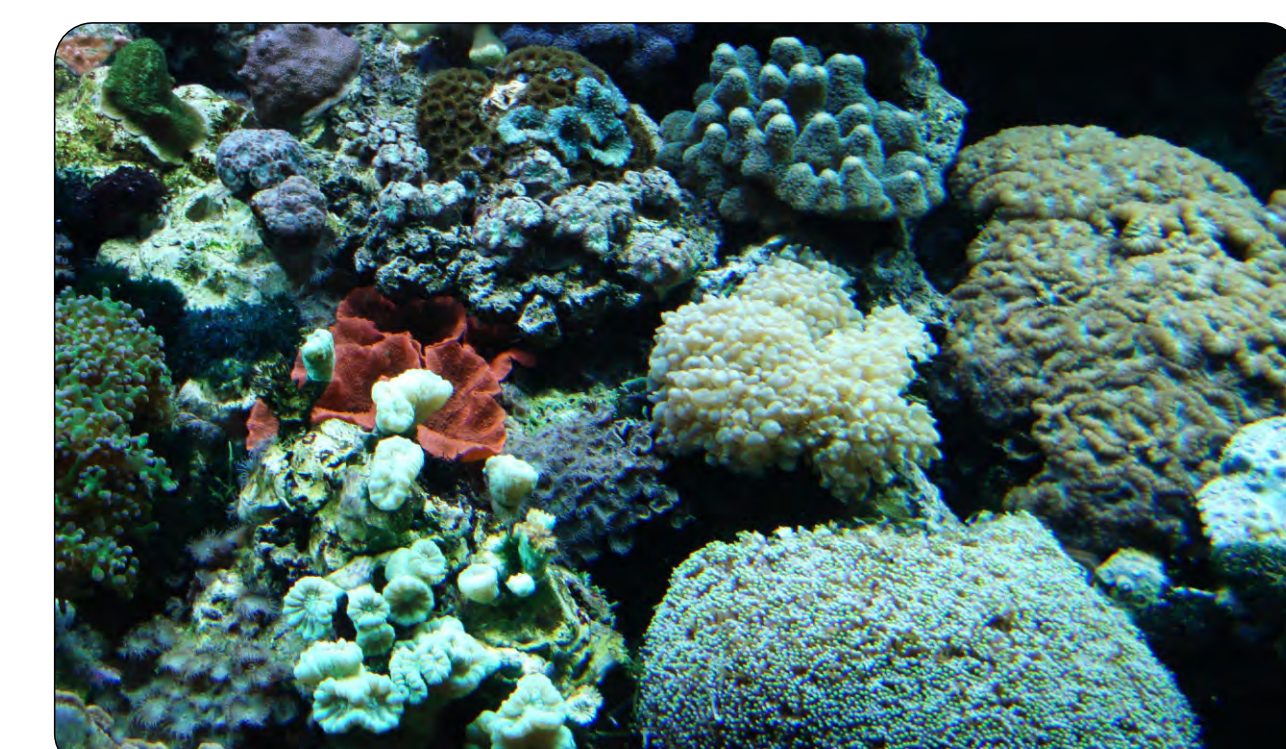
Import, export or any other form of transboundary movement of specimens listed in CITES Appendices is possible only based on valid **CITES permits**. Upon crossing of international borders, the competent national CITES authorities conduct controls to check if the specimens of species listed in CITES Appendices are being imported or exported in line with the regulations.

МЕЂУНАРОДНА ТРГОВИНА УГРОЖЕНИМ ВРСТАМА

Највећи део међународне трговине дивљим врстама животиња обухвата мање познате врсте попут камених корала, жаба и змија. Ипак, није незамарив ни део глобалне трговине који директно утиче на познате и харизматичне врсте попут слонова, носорога, китова и делфина, корњача, великих мачака, медведа, вукова, примата, птица грабљивица, папагаја и многих других. Само део међународне трговине је везан за живе примерке дивљих животиња, односно за тржишта кућних љубимаца, приватних колекција и зоолошких вртова. Највећи део међународне трговине дивљим врстама се односи на делове, деривате и производе, као што су слоновача, кавијар јесетровки, ловачки трофеји, одевни и други предмети од крзна и коже дивљих животиња, као и многобројни други производи који садрже делове и деривате дивљих животиња.

ENDANGERED SPECIES IN INTERNATIONAL TRADE

The biggest part of international trade in wildlife concerns wild animal species that are less known to the general public such as stony corals, frogs and snakes. However, one cannot overlook the part of the international trade involving well known and charismatic species such as elephants, rhinos, whales and dolphins, turtles, big cats, bears, wolves, primates, birds of prey, parrots and many other species. Only a part of this international trade involves live animals, be it for the purpose of companion animals, private collections or zoos. A much large part of the trade concerns parts, derivatives and products made from wildlife, such as ivory, sturgeon caviar, hunting trophies, clothing and other items made from fur and skin of wild animals, as well as numerous other products containing wild animal parts and derivatives.

Додатак I
Appendix I

Додатак II
Appendix II

Додатак III
Appendix III

Сисари Mammals

318 врста/species
20 подврста/subspecies

513 врста/species
7 подврста/subspecies

52 врсте/species
11 подврста/subspecies

Птице Birds

155 врста/species
8 подврста/subspecies

1278 врста/species
4 подврсте/subspecies

27 врста/species

Гмизавци Reptiles

87 врста/species
5 подврста/subspecies

749 врста/species

61 врста/species

Водоземци Amphibians

24 врсте/species

134 врсте/species

4 врсте/species

Рибе Fish

16 врста/species

107 врста/species

24 врсте/species

Бескичмењаци / Invertebrates

69 врста/species
5 подврста/subspecies

2171 врста/species
1 подврста/subspecies

22 врсте/species

Биљке/ Plants

334 врсте/species
4 подврсте/subspecies

29644 врсте/species

12 врста/species
1 варијетет/ variety

SPECIES +
(www.speciesplus.net)

SPECIES + је електронска база на интернету која садржи податке о статусу заштите дивљих врста по CITES Конвенцији и Уредбама Европске уније, као и многе друге релевантне податке везане за таксономију, природну распрострањеност врста и друго.

SPECIES+ is an online electronic database that contains data on protected status of species according to CITES and EU Wildlife Trade Regulations, as well as other relevant information on taxonomic classification, distribution of species and other data.

**WORLD
WILDLIFE DAY**
3 MARCH

На 68. заседању Генералне скупштине Организације уједињених нација, одржаном 20. децембра 2013. године, **3. март** је проглашен за **Светски дан дивљих врста**. Обележавње овог датума на глобалном нивоу има за циљ подизање јавне свести о претњама по опстанак све већег броја дивљих врста у природи због неконтролисаног коришћења природних ресурса и илегалне трговине.

*At the 68th session of the United Nations General Assembly held on 20th December 2013, **3rd March** was officially proclaimed as the World Wildlife Day. This date is marked worldwide in order to raise public awareness on the threats to the survival of a growing number of species in the wild posed by uncontrolled use of natural resources and illegal wildlife trade.*

ИЛЕГАЛНА ТРГОВИНА ДИВЉИМ ВРСТАМА И ЊЕНЕ ПОСЛЕДИЦЕ

Неодрживо и неконтролисано коришћење природних ресурса представља **други** по значају **фактор угрожавања опстанка дивљих врста у природи**, одмах после измене и уништавања природних станишта. Криволов, незаконито сакупљање из природе и илегална трговина директно утичу на опадање бројности популација дивљих врста у природи, до те мере да доводе до потпуног истребљења одређених врста.

Главни фактори који утичу на појаву илегалне трговине у одређеним подручјима јесу **висок степен биолошке разноврсности, општа лоша економска ситуација** у датом подручју и **неспремност држава** да се ефикасно боре против криволова и илегалне трговине.

Подсахарска Африка, јужна Америка и југоисточна Азија су главна подручја из којих се снабдева нелегално светско тржиште дивљим врстама. Са друге стране, непрестана потражња за примерцима дивљих врста на тржишту потрошача, од којих се она највећа налазе у **Европској унији, Сједињеним Америчким Државама и Кини**, стимулише илегалну трговину дивљим врстама и тако ствара притисак на дивље популације.

Међународна криминалистичка полицијска организација - **Интерпол**, проценила је укупан годишњи износ незаконито стеченог капитала од илегалне трговине заштићеним дивљим врстама на глобалном нивоу између **8 и 10 милијарди америчких долара**. Илегална трговина дивљим врстама спада међу **пет најпрофитабилнијих илегалних активности**, као што су кријумчарење и илегална трговина наркотицима, оружјем, људима и фалсификованом робом.

Кад је у питању илегална трговина дивљих врста обично важи правило да што је врста угроженија, односно ређа, то је и њена вредност на црном тржишту већа. Вредност примерака расте вишеструко од државе порекла до државе крајњег одредишта, што кријумчарима и криминалцима доноси огроман профит, док је ризик од откривања и затворске казне знатно мањи него у случају илегалне трговине наркотицима, људима и оружјем.

Иако илегална међународна трговина дивљим врстама већ деценијама има погубне последице по дивље врсте и економије великог броја држава, овом проблему је посвећена озбиљнија пажња тек последњих неколико година. Ова област представља приоритет за велики број држава обзиром да се илегална трговина дивљим врстама на глобалном нивоу доводи у директну везу са организованим криминалом, финансирањем тероризма и слично. Данас већина држава, укључујући и Републику Србију, инкриминише илегалан међународни промет и трговину угроженим дивљим врстама, што заправо значи да казне за преступнике сада више нису само новчане, него и затворске.

ILLEGAL WILDLIFE TRADE AND ITS CONSEQUENCES

*Unsustainable and uncontrolled use of natural resources is the **second** most damaging factor which **threatens the survival of wild species in nature**, right after the alteration and destruction of natural habitats. Poaching, illegal harvesting from the wild and illegal wildlife trade all directly contribute to the decrease of the size of wild populations of endangered species, even leading to extinction of entire species in some cases.*

*The main factors which promote the establishment of illegal wildlife trade in a given region are **high levels of biological diversity**, a generally **poor economic situation** in the affected area and the **inability** of countries to effectively combat poaching and illegal wildlife trade.*

***Sub-Saharan Africa, South America and Southeast Asia** are the main regions from which the global black market is supplied with illegal wildlife. Continuous demand for wildlife exists on the consumer markets, the ones in the **European Union, United States of America** and in **China** being the biggest, further stimulating illegal wildlife trade and causing additional pressure on wild populations.*

*The International Criminal Police Organization - **INTERPOL** estimated the total annual illicit capital obtained from illegal wildlife trade on the global level to be between **8 and 10 billion US dollars**. Illegal wildlife trade is among the **five most profitable illegal activities**, such as drug smuggling, weapon smuggling, human trafficking and smuggling of counterfeit goods.*

In illegal wildlife trade the following rule generally applies, the more endangered or rare a species is, the higher the price is on the black market. The value of specimens rises exponentially from the country of origin to the country of final destination, bringing huge profits to smugglers and criminals, with the risk of being discovered and incarcerated often being much lower than in the case of smuggling drugs, weapons and human trafficking.

Even though illegal wildlife trade had devastating effects on wild species and adverse effects on the economies of many affected countries, this problem has been given attention only recently. This issue is now given priority in many countries as global illegal wildlife trade has been directly linked to organized crime, financing of terrorism and other similar activities. Today illegal wildlife trade is criminalized in the most of countries, as it is in the Republic of Serbia, meaning that it is now sanctioned not only through fines, but also through prison time.

МЕТОДЕ КРИЈУМЧАРЕЊА / SMUGGLING METHODS

Обрзиом да се кријумчари служе свим могућим средствима како би прокријумчарили што више робе у што мање покушаја, циљ надзорних органа је да открију све начине на које шверцери прикривају нелегалан товар. Живе животиње се кријумчаре на мноштво различитих начина, у зависности од врсте и величине самих примерака. Веће количине животиња се најчешће пакују заједно у џакове, кутије, кавезе и слично, а затим се прикривају у товарном делу возила или у посебним преградама за кријумчарење. Кријумчари врло често прибављају мешању и прикривању нелегалног товара у пошиљкама са декларисаном легалном робом. Понекад се шверцери опредељују и да сами кријумчаре мање количине живих животиња попут птица, гмизаваца, водоземаца и мањих сисара у свом личном пртљагу или чак на свом телу.

Због стреса, присилне имобилизације, недостатка ваздуха, вентилације, воде и хране, температурних екстрема, пренатрпавања, скученог простора и често врло дугог пута, највећи део животиња угине приликом кријумчарења.

Taking into consideration that smugglers use all means at their disposal to smuggle as much contraband in the least possible number of attempts, the goal of enforcement authorities is to discover as many concealment methods used by smugglers to hide their illegal cargo. Live animals are smuggled in a variety of different ways, all depending on the species and the size of the specimens. Larger quantities of animals are usually packed all together in burlap sacks, boxes, cages and similar containers, which are then hidden in the vehicle load compartment or specially designed smuggling compartments. Very often smugglers intentionally mix and conceal illegal cargo among declared shipments of legal goods. Smugglers sometimes chose to take smaller quantities of animals such as birds, reptiles, amphibians and smaller mammals in personal luggage or even attempt to carry them on their bodies.

Most smuggled animals die due to stress, forced immobilization, lack of air, ventilation, water and food, temperature extremes, overcrowding, tight space and often a vrey long journey.

ИЛЕГАЛНА ТРГОВИНА ДИВЉИМ ВРСТАМА У СРБИЈИ

Република Србија се налази на једном од најфреквентнијих коридора за промет робе у овом делу Европе, што је истовремено ставља на кључно место у борби против кријумчарења дивљих врста. Узевши у обзир чињеницу да се Србија граничи са јединственим тржиштем од преко 500 милиона људи у Европској унији, контрола границе и сузбијање кријумчарења, како људи, наркотика и оружја, тако и угрожених дивљих врста представља огроман изазов. Србија је држава порекла за одређене угрожене дивље врсте које се налазе у илегалној трговини. Поред тога, Србија представља транзитну државу преко које се кријумчаре угрожене дивље врсте из целог света намењене крајним купцима на црном тржишту у Европској Унији. У последњих неколико година Србија је све чешће и држава коначног одредишта за кријумчарене примерке угрожених дивљих врста.

Заплењени примерци дивљих врста

Од 2010. године, надлежни надзорни органи Републике Србије су запленили су више од 2,000 живих примерака дивљих врста животиња. Најбројнији су гмизавци и птице, али су и крупни сисари попут лавова, медведа, вукова и мајмуна понекад предмети заплена. Кријумчарене животиње често није могуће пустити у природу обзиром да њихово порекло није могуће утврдити или када је јасно да се ради о примерцима пореклом из заточеништва. Највећи део заплењених животиња се трајно збрињава у склопу зоолошких вртова или специјализованих прихватилишта за дивље врсте животиња. Мртви примерци дивљих врста, њихови делови, деривати и производи, такође су често предмет заплена, а након трајног одузимања они се најчешће уступају институцијама које у обављању својих делатности доприносе заштити природе.

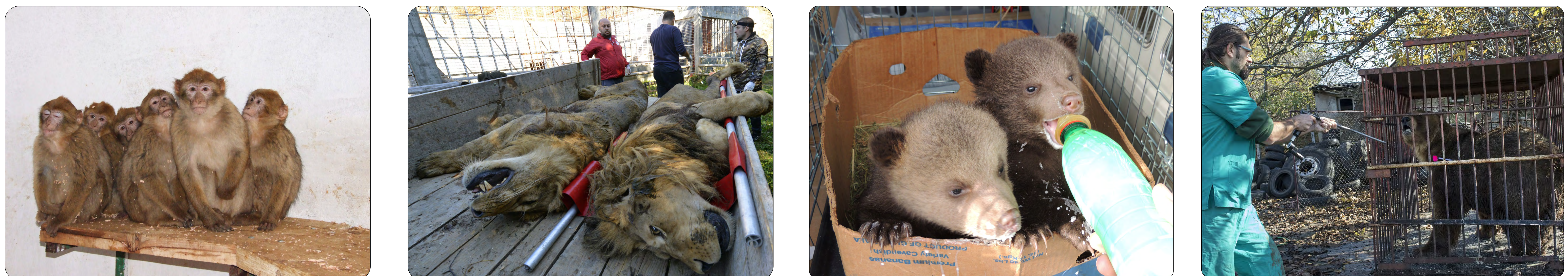
Примери заплена живих примерака птица у Србији / Examples of live birds confiscated in Serbia

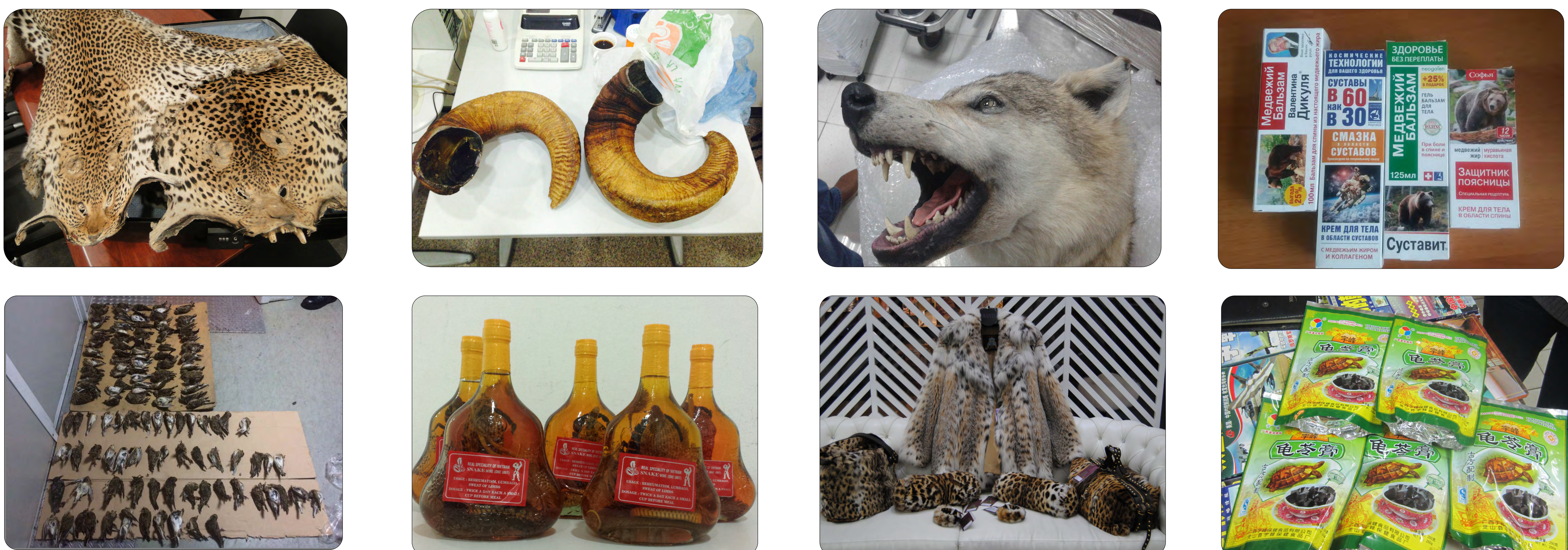
Примери заплена живих примерака гмизаваца у Србији / Examples of live reptiles confiscated in Serbia

Примери заплена живих примерака сисара у Србији / Examples of live mammals confiscated in Serbia

Примери заплена мртвих примерака, делова и деривата / Examples of confiscations of dead specimens, parts and derivatives

ILLEGAL WILDLIFE TRADE IN SERBIA

Republic of Serbia happens to be on one of the busiest corridors for the movement of goods in this part of Europe, making it a crucial state for combatting wildlife trafficking. Taking into account that Serbia borders the common market of more than 500 million people in the European Union, the control of borders and combatting human, drugs, weapons and wildlife smugglers presents a huge challenge. Serbia is the country of origin for some endangered species which appear in illegal trade. Apart from that, Serbia is a transit state for endangered wildlife smuggled from around the world for the buyers on the black market in the European Union. In the last few years however, Serbia has also become the country of final destination for trafficked wildlife.

Confiscated wildlife

Since 2010, Serbian enforcement authorities have confiscated more than 2000 live animals. Reptiles and birds were the most numerous, but in several cases large mammals such as lions, bears, wolves and monkeys have also been confiscated. Most of the time it is not possible to release the confiscated animals into the wild because their exact origin cannot be determined or because they in fact originate from captivity, making their release into the wild impossible. The largest part of confiscated animals is permanently housed in zoos or specialized wildlife rescue center facilities. Dead specimens, parts, derivatives and products thereof are also often confiscated and are entrusted to institutions which contribute to nature conservation through their work.

УЛОГА ЗООЛОШКИХ ВРТОВА У ЗАШТИТИ И ОЧУВАЊУ ДИВЉИХ ВРСТА

Зоолошки вртови данас играју много важнију улогу у заштити и очувању појединих дивљих врста него што је то био случај средином 20. века. Едукација посетилаца о заштити дивљих врста и потреби очувања њихових природних станишта данас је једна од главних улога зоолошких вртова. Активно учешће у заштити и очувању дивљих врста се такође захтева од зоолошких вртова кроз националне прописе, као и чланством у Европској асоцијацији зоолошких вртова и акваријума (EAZA). Ову обавезу зоолошки вртови могу да испуне на неколико различитих начина. Зоолошки вртови често учествују у посебним програмима размножавања угрожених врста у заточеништву, као и реинтродукцији појединих угрожених врста у природу. У сарадњи са зоолошким вртovima се спроводе истраживања која доприносе очувању врста, а неретко се прикупљају и средства за активне мере заштите угрожених врста у природи.

Једна од мера коју зоолошки вртови у Србији (Зоолошки врт Палић и Зоолошки врт града Београд) активно спроводе, а која доприноси заштити и очувању дивљих врста, јесте збрињавање, односно нега и рехабилитација дивљих животиња које су пронађене повређене или неспособне да самостално опстану у природи. Зоолошки вртови најчешће збрињавају и рехабилитују повређене, изнемогле или отроване птице грабљивице, али повремено рехабилитују и строго заштићене врсте сисара попут видре и мрког медведа. Много различитих фактора утиче на успех рехабилитације и могућност евентуалног враћања животиње у природу, с тим да је брзина реаговања при збрињавању пронађеног повређеног примерка кључна.

Државни органи се такође често ослањају на помоћ зоолошких вртова када је неопходно да се привремено или трајно збрину живи примерци дивљих животиња након спречавања покушаја кријумчарења, илегалне трговине или незаконитог држања у заточеништву. Обзиром да се често плене егзотичне дивље животиње, укључујући и опасне врсте, зоолошки вртови су често једина опција за њихово хитно збрињавање и негу, обзиром да зоолошки вртови имају запослена лица са искуством у раду са егзотичним врстама, као и одређен број објеката за хитно збрињавање дивљих животиња.

ROLE OF ZOOS IN SPECIES PROTECTION AND CONSERVATION

Zoos today play a much more important role in the protection and conservation of species than they did at the end of the 20th century. Education of visitors on species conservation and preservation of natural habitats is one of the main roles of zoos today. Active participation of zoos in species conservation is also required by national legislation or by membership in European Association of Zoos and Aquaria (EAZA). This obligation can be fulfilled in different ways. Zoos often participate in special programmes aimed at captive breeding of endangered species as well as in programmes involving reintroduction of endangered species into the wild. Research activities contributing to species conservation and fundraising activities for active conservation measures in the field are also conducted in cooperation with zoos.

One of the measures that zoos in Serbia (namely Palić Zoo and Belgrade Zoo) actively engage in is the rescue, care and rehabilitation of wild animals found injured or unfit to survive on their own in the wild. Zoos most often rescue and rehabilitate injured, exhausted or poisoned birds of prey, but from time to time they also attempt to rehabilitate strictly protected mammal species such as the Eurasian otter and the Brown bear. Many different factors affect the success of the rehabilitation process, as well as the possibility of eventual return to the wild, however the key factor is the timely reaction when the injured or distressed wild animal is discovered.

State authorities often have to rely on zoos for assistance in housing, care and rehabilitation of wild animals that have either been seized or confiscated from smugglers and illegal traders. Taking into consideration that exotic animals are also seized and confiscated quite often, including dangerous species, zoos are usually the only option for their immediate placement and care, given that the zoo staff have experience and expertise in working with exotic species and the fact that there are certain facilities available for urgent placement of confiscated wild animals in zoos.

Примери збрињавања и рехабилитације дивљих животиња у Зоолошком врту Палић и Зоолошком врту града Београда Examples of rescue and rehabilitation of wild animals in Palić Zoo and Belgrade Zoo

